

Nr 267.

Godkänd av första kammaren den 26 maj 1936.

Godkänd av andra kammaren den 27 maj 1936.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade grunder för statsbidrag till vissa grenar av den slutna sjukvården m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 96.)

Till Konungen.

I en den 28 februari 1936 dagtecknad proposition, nr 206, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet för social-ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att godkänna de grunder för statsbidrag till anstalter för kirurgisk tuberkulos, vanföra, hereditärsyfilitiska barn och lättskötta sinnessjuka, som av departementschefen förordats, att tillämpas från och med den 1 juli 1937.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande proposition har riksdagen till behandling förehaft

dels en motion, I: 345, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta en sådan komplettering av Kungl. Maj:ts förslag, att staten skall, utöver de i propositionen föreslagna driftbidragen per dag och patient för å kustersanatorierna vårdade patienter, bidraga med $\frac{2}{3}$ av kostnaden för åt dem nödiga stödjebandage och proteser av mera permanent karaktär, i likhet med vad i propositionen föreslagits, då det gäller vanföreanstaltens patienter;

dels en motion, II: 674, vari hemställts, att statsbidrag till anordnande av vårdhem för sinnessjuka skall utgå med samma belopp och efter samma grunder som till hem för kroniskt sjuka samt erhålla retroaktiv karaktär, att statsbidrag till driften av vårdhem för sinnessjuka skall utgå med kronor 1: 30 per patient och dag, under förutsättning att en patientavgift om högst 75 öre per dag uttages, samt att i bestämmelserna angående statsbidrag till driften av vårdhem för sinnessjuka må föreskrivas, att till fattig patient, som vårdas å dylikt hem, eventuellt utgående folkpension skall delas lika mellan landstinget och vederbörande kommun;

dels ock en motion, II: 706, vari hemställt, att riksdagen ville, i den del propositionen avser den lättskötta sinnessjukvården, föreskriva, dels att statsbidraget för vårdkostnaden måtte höjas, dels att statsbidrag lämnas till byggande av vårdhem, dels att antalet patienter på bidragsberättigade vårdhem sänkes, allt i enlighet med i motionen närmare angivna grunder.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag grunda sig i allt väsentligt på det betänkande angående den slutna kroppssjukvården i riket m. m., som avgivits av statens sjukvårdskommitté. Förslagen ingå såsom led i den av kommittén framlagda allmänna sjukvårdsplanen. Utan att taga standpunkt till denna plan i dess helhet synes riksdagen, i likhet med departementschefen, planen i stort sett ägnad att läggas till grund för ett successivt utbyggande och ordnande i övrigt av den slutna sjukvården.

Av de i propositionen framlagda förslagen hava de, som avse den *kirurgiska tuberkuloscården, vanförevården och Welanderhemsvården*, icke givit riksdagen anledning till någon erinran av principiell innebörd. Detta gäller såväl vårdgrenarnas organisatoriska utbyggande som deras handhavande och finansiering. Det förordade utbyggnadsprogrammet förefaller riksdagen sålunda varken kvalitativt eller kvantitativt gå utöver vad som rimligen erfordras för vårdbehovens tillgodoseende. Den till grund för vårdgrenarnas finansiering liggande tanken, att staten bör i skatteutjämnings- och rationaliseringssyfte övertaga de direkta bidrag till hithörande enskilda anstalter, som för närvarande lämnas av landsting, städer utanför landsting och andra huvudmän på sjukvårdens område, finner riksdagen likaledes riktig samt ägnad att medföra avsevärda fördelar för såväl det allmänna som de sjuka. Mot att härvid samma förmåner erbjudas alla patienter, som vårdas å allmän sal eller därmed likställt rum, oberoende av förmögenhetsställning, kan enligt riksdagens förmenande intet vägande skäl anföras. Riksdagen har i detta sammanhang bifallit det i motionen I: 345 framförda yrkandet, att staten skall, utöver de i propositionen föreslagna driftsbidragen per dag och patient vid kustsanatorierna, bidraga med $\frac{2}{3}$ av kostnaderna för åt sådana patienter erforderliga stödjebandage av mera permanent karaktär, helst som motsvarande lättnad i propositionen förordats beträffande vanföreanstalternas patienter. Riksdagen anser ock fullgoda skäl hava förebragts för att Welanderhemmens klientel helt befrias från skyldighet att erlägga vårdavgift. Slutligen vill riksdagen rörande här avsedda vårdgrenar framhålla, att riksdagen delar den i propositionen uttalade uppfattningen, att staten i mån av behov bör träda hjälpende emellan för möjliggörande av erforderliga utvidgningar och nybyggnader vid sådana hithörande anstalter, som ha karaktär av riksanstalter, d. v. s. äro avsedda för hela riket eller större delar därav.

Vad härefter angår de s. k. *lättskötta sinnessjuka*, vilkas tillstånd icke motiverar anlitande av sinnessjukhus, men dock kräver viss vård och tillsyn,

är riksdagen ense med departementschefen därom, att åtgärder snarast måste vidtagas för att åvägabringa tillfredsställande vårdmöjligheter åt dem. Riksdagen finner härvid, i likhet med departementschefen, övervägande skäl tala för att denna uppgift anförtros åt landstingen och städerna utanför landsting under ekonomisk medverkan från statens sida.

Beträffande de närmare grunderna för denna statens medverkan har Kungl. Maj:t, som icke ansett sig böra föreslå ett obligatoriskt åläggande för landstingen att ombesörja ifrågavarande vårduppgift, stannat vid att förorda statliga driftbidrag till vårdhem, avsedda för lättskötta sinnessjuka. Därvid har Kungl. Maj:t velat hålla möjlighet till bidrag öppen icke blott för redan befintliga, av kommunalförbund inrättade vårdhem utan även i visst fall för nya sådana, som inrättas under en övergångsperiod av fem år från den 1 juli 1937. Ehuru riksdagen delar departementschefens uppfattning, att ett obligatoriskt åläggande för landstingen i förevarande hänseende icke bör föreskrivas, kan riksdagen icke undgå att hysa betänkligheter mot den möjlighet till avvikelse från principen om landstingens huvudmannaskap, som Kungl. Maj:ts förslag innebär. Riksdagen ifrågasätter, om det icke vore ändamålsenligare, att landstingen genom statens medverkan beredas möjlighet att under en viss övergångstid, förslagsvis fem år, utan alltför stora egna kostnader inlösa de vårdhem, som redan förefinnas och äro för ändamålet godtagbara, samt att efter denna övergångstid driftbidrag icke må beviljas andra än landstingen och de därmed jämställda storstäderna, såvida ej särskilda skäl därtill föreligga. Riksdagen anser sig kunna utgå från att, därest staten lämnar nu nämnd hjälp samt även i övrigt åtager sig skälig andel av kostnaderna för vårdens utbyggande, landstingen skola visa sig villiga att snarast vidtaga erforderliga åtgärder för ett rationellt ordnande av förevarande vårdangelägenhet.

I fråga om driftbidragets storlek ha, som nämnts, i motionerna II: 674 och 706 framförts yrkanden om högre bidrag än vad Kungl. Maj:t föreslagit. Som skäl härför har främst åberopats, att enligt vad erfarenheten från liknande inrättningar givit vid handen svårigheter möta att tillhandahålla en tillfredsställande vård mot en så låg dagskostnad, som i propositionen förutsatts. Då visst fog synes föreligga för denna uppfattning, har riksdagen ansett sig böra tillmötesgå de i motionerna uttalade önskemålen såtillvida, att statens bidrag till vårdhemmens drift höjts med 25 öre till 1 krona 25 öre per dag och patient. För det fall, att någon, som redan enligt gällande bestämmelser är berättigad till folkpension, på fattigvårdssamhälles bekostnad intages å landsting tillhörigt vårdhem, kunna enligt riksdagens mening vissa skäl ock anföras för det i motionen II: 674 framställda yrkandet, att vårdtagarens pension skall, såsom beträffande kroniskt sjuka, delas lika mellan landstinget och fattigvårdssamhället. I de fall åter, då vårdtagare blir pensionsberättigad först efter det den nya lagen om folkpension trätt i kraft, göra sig icke samma motiv för en hälftendelning gällande,

enär landstingen äro befriade från bidragsskyldighet till pensionskostaderna för sådan pensionstagare. Riksdagen har ej heller ansett anledning förefinnas att, på sätt motionsvis yrkats, frångå Kungl. Maj:ts förslag i vad det avser patientavgiftens storlek å statsbidragsberättigat vårdhem. Beträffande minimiantalet platser å vårdhemmen är riksdagen av den uppfattningen, att Kungl. Maj:ts förslag inrymmer tillräckliga möjligheter för ett skäligt hänsynstagande till redan befintliga vårdhem och de olikartade lokala förhållanden, som i övrigt kunna förefinnas.

Vad slutligen angår frågan om statsbidrag till anordnande av vårdhem, har riksdagen nyss uttalat, att enligt dess mening vägande skäl föreligga att tillerkänna landstingen statsbidrag för inlösen av befintliga kommunalförbundshem. I motionerna II: 674 och 706 har vidare framhållits, att möjligheterna att för vården av ifrågavarande sinnessjuka taga i anspråk för andra ändamål uppförda, i landstingens ägo varande byggnader i många landstingsområden äro mycket små. Med hänsyn härtill och då riksdagen finner det vara synnerligen angeläget, att erforderligt antal vårdhem snarast möjligt kommer till stånd i samtliga sjukvårdsområden, anser riksdagen, att statsbidrag bör — efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall — utgå jämväl till uppförande och anordnande i övrigt av vårdhem. De grunder, som i sådant hänseende gälla för anordnande av hem för kroniskt sjuka, böra härvid i huvudsak vinna tillämpning. Statsbidrag bör dock av förut antydda skäl endast tillkomma landsting och städer, som icke deltaga i landsting. Tillika är en sådan avvägning av bidragsbeloppen önskvärd, att landstingen kunna utan alltför stora egna kostnader inlösa nu befintliga kommunala vårdhem ävensom andra uppförda byggnader, i den mån dessa till sin beskaffenhet och förläggning äro för ändamålet lämpade. Riksdagen, som icke är beredd att i detalj taga ståndpunkt till de grunder, vilka böra gälla för ifrågavarande statsbidrag, förväntar, att Kungl. Maj:t tager spörsmålet under omprövning samt för riksdagen framlägger det förslag, vartill prövningen kan föranleda. Härvid bör även tagas under övervägande, huruvida och i vad mån statsbidrag bör utgå retroaktivt till landsting och städer, som icke deltaga i landsting, för av dem redan inrättade vårdhem.

Under åberopande av vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen med de erinringar, som ovan anförts, godkänt de i statsrådsprotokollet över socialärenden den 28 februari 1936 förordade grunderna för statsbidrag till anstalter för kirurgisk tuberkulos, vanföra, hereditärsyfilitiska barn och lättskötta sinnessjuka, att tillämpas från och med den 1 juli 1937.

Stockholm den 27 maj 1936.

Med undersätlig vördnad.